

סימן י

- ◇ אם מותר לומר המבדיל בין קודש לחול בבית הכסא
- ◇ ספירת העומר בבית הכסא
- ◇ אם מותר לפסוק הלכה בדרך רמז בבית הכסא
- ◇ תכנון מצות בבית הכסא
- ◇ אם לכתחילה צריך לאכול כל מה שברר לאותה סעודה

ללבוש טלית של ד' כנפות כשגופו או המקום אינו נקי, לא מצינו כן בשום מקום וצ"ע עכ"ל.

ומבואר בדברי הבה"ל שדבר שהוא רק מעשה מצוה, וכגון לבישת ציצית או תקיעת שופר, מותר בבית הכסא. אבל דבר שהוא תפילה או בבהמ"ז או הזכרת שם או דברי תורה, אסור בבית הכסא. אבל במסקנת הבה"ל הוכיח מדברי המטה אפרים שגם תקיעת שופר אסור בבית הכסא, וכתב הטעם שצריך כוונה לצאת המצוה דמי לדברי תורה, ועוד בשעה שמקיים מצוה בפועל הוא עבודה ואין לעשות עבודת ה' דרך בזיון, ופשוט ששני הטעמים האלה שייכים באמירת המבדיל בין קידוש לחול.

ואם באנו לדון מה הדין במלים ברוך המבדיל בין קודש לחול, נראה שאין לקרוא לזה מעשה מצוה גרידא, אלא זה נקרא דיבור של אמירת הבדלה, שהרי תקנו הבדלה או בתפילה או בברכה על הכוס, והרי זה דומה להלל או דברי תורה, שאסורים בבית הכסא.

והמהרש"ם כתב (לא זכור לי היכן זה כתוב במהרש"ם) כלל שבכל מקום שאסור להרהר דברי תורה, אסור שם גם באמירת אמן, ובמקום שהרהור מותר, שם גם אמירת אמן מותרת. ולכן כנגד ערוה כיון שמותר להרהר בדברי תורה, מותר גם לומר אמן. אבל בבית הכסא שאסור להרהר בדברי תורה, אסור גם לענות אמן, וכמ"ש הרמ"א סי' פ"ד סע' א'. אם כן חזינן שאף אמירת אמן אסורה בבית הכסא, כ"ש ברוך המבדיל בין קודש לחול שהוא דיבור שמהוה

ב' ר"ח אייר תשנ"ז,

לכבוד ידידי החשוב הגאון הרב יהונתן וינר שליט"א
מו"ק בשיבת הר"ן פעיה"ק ירושלים תובב"א,
אחדשה"ט,

כעת נודמן לי לראות מכתבו מב' אדר ב', ובאותו הזמן הייתי בחו"ל, ואח"כ היו מרדות הפסח, וגשכה ממני, וכעת מצאתי מכתבו ואכתוב הנלע"ד.

ענף א: אם מותר לומר המבדיל בין קודש לחול בבית הכסא

אשר שאלת אם מותר לומר ברוך המבדיל בין קודש לחול בבית הכסא, וכגון שרוצה לקרוע נייר טואלט, או להדליק האור, הרי הוא זקוק לומר מקודם המבדיל בין קודש לחול, ושמא אסור לומר זאת בבית הכסא.

בבד"ץ סי' תקפ"ח סע' ב' ד"ה שמע כתב וז"ל: וקשה לי לפי מה שהכריע הרב מג"א בסימן ס"ה שלא להחמיר בהפסיק מחמת אונס אלא א"כ כשהאונס הוא בגוף הדבר כגון שלא היה האדם ראוי מחמת גוף נקי או שלא היה המקום ראוי שלא היה נקי א"כ לכאורה ל"ש זה רק בתפילה או בבהמ"ז ובהלל ומגילה שעכ"פ אסור להזכיר שם ולאמר דברי תורה במקום מטונף משא"כ בתקיעות שאינה רק מעשה מצוה והיכן מצינו שאסור לקיים מצוה כשגופו אינו נקי או במקום שאין נקי האם אסור

המ"ב סי' פ"ד ס"ק ז' כתב שאם שואלים אותו הלכה בבית המרחץ, אסור לומר אין משיבין במרחץ, רק יכול לומר "מרחץ הוא", שזה לא נחשב אפילו הרהור, וכן הדין כאשר שואלים בשלומי ע"ש. ועיינתי בפרי חדש שם, וכתב שהוא מחלוקת בירושלמי אם שואלים בשלומי, י"א שמישיב ואין בכך כלום, וי"א שאומר "מרחץ הוא", וההלכה היא שאומרים "מרחץ הוא", ו"אין משיבין במרחץ" אומרים רק בחוץ ע"ש.

ומובן מכאן שמה שאומרים "מרחץ הוא", אינו בגדר פסק הלכה כלל וכלל, אלא זו אמירת המציאות שיש כאן מרחץ. וגם זה הותר רק באחד מן האופנים הנ"ל, והיינו ששאלו בשלומי ויש כאן דרכי שלום, או משום ששאלו אותו הלכה, ואם לא משיב יש גם ענין של דרכי שלום, שנראה שמזלזל בשואל. אבל לא הותר לענות על גוף השאלה של השואל, שהרי אסור לפסוק את הדין במרחץ גם בלי נתינת טעם וכמו שמפורש במחצית השקל שם.

וגם במקום שאדם אנוס לחשוב דברי תורה בבית הכסא, בכ"ז אין לו רשות לומר דברי תורה בפיו, וכמו שמסיק המ"ב סי' פ"ה ס"ק ח' בשם הברכי יוסף. ולכן אף אם ישאלו אותו דבר הלכה בבית הכסא, ואז באונס יחשוב את התשובה, בכ"ז אין לו היתר לומר את התשובה בפיו וכנ"ל. ומה שכתב המ"ב סי' פ"ה ס"ק י"ד שמותר לומר חברו עשה כך וכך אפילו אם ממילא הוי הוראה שזה מורה לו שהוא מותר לעשות כיון שלא אומר לו בלשון הוראה ע"ש, וקשה למה הוא מותר והרי גם רמז אסור. ויש לומר כאשר שואלים בן אדם והוא עונה בצורת רמז, אז אסור כי מוכח מן התשובה שיש כאן פסק הלכה. אבל אם אדם מעצמו ניגש לשני ואומר לו "עשה כך וכך" אין אפילו רמז לפסק הלכה.

נמצא שאף כאשר אומר את ההלכה ברמז, כמו חבל על העוץ, או תשובה קצרה כמו כן או לא, גם זה נחשב שפוסק הלכה בבית הכסא, ולכן זה אסור. ולפ"ז גם אם רק רומז אומר "אה-אה" או מנדנד עם ראשו, הכל נחשב פסק הלכה ואסור בבית הכסא או בית המרחץ.

הבדלה שהוא צריך להיות בפה, ואף זה נחשב אמירה בפה.

סוף דבר לא יאמר במוצ"ש ברוך המבדיל בין קודש לחול בבית הכסא. וכיון שלא אמר, גם לא יעשה מלאכה. ונראה שה"ה שאין לקבל שבת שם, שהוא ענין דומה.

ענף ב: ספירת העומר בבית הכסא

נסתפקתי אם רשאי לספור ספירת העומר בבית הכסא. וכגון שנמצא שם בסוף היום, ונזכר שלא ברוך אמש, ועד שהוא יצא י עבור הזמן, ואם כן שמא מותר לספור בלי ברכה בבית הכסא.

ומסתבר שכיון שאינו מברך, מותר לספור בבית הכסא, משום שהספירה היא מעשה מצוה, ולא תפילה ולא לימוד תורה. והוכחה לכך היא ממה שכתבו הפוסקים שלא יוצאים ידי חובת ספירה בשמיצה, אלא חייב אדם לספור בפיו, וכמ"ש השו"ע סי' תפ"ט סע' א', ואף שיש חולקים כמ"ש המ"ב שם ס"ק ד', אבל ודאי שצריך לחשוש לדעתו. ואם מהות המצוה היא דיבור בפה, למה לא נימא דין שומע כעונה. אלא ודאי שעיקר המצוה הוא עצם הספירה, וספירה היא דבר שלא ניתן לעשות על ידי אחרים, אלא רק על ידי עצמו.

ואם כן מוכח שהוא מעשה מצוה, וממילא מותר לעשותו בבית הכסא. אמנם לפי המסקנה של הבה"ל וכמו שכתבנו בענף ב' לעיל, אין לספור העומר בבית הכסא.

ענף ג: אם מותר לפסוק הלכה בדרך רמז בבית הכסא

יש לעיין אם מותר לפסוק הלכה בדרך רמז בבית הכסא, וכגון שיאמר חבל על הפסד העוץ, ובזה יבינו שאסור לאכול העוץ. או שינענע בראשו כן או לא כאשר נשאל אם מותר לאכול את העוץ.